

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. першого заступника
начальника Інституту
майор внутрішньої служби

_____ Н.С. Калашник
_____._____2017 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОДІАГНОСТИКА ЗПП 1.3.5

за спеціальністю «Психологія» 053

факультет психологічний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Психодіагностика» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 053 «Психологія» ступеня вищої освіти бакалавра, за денною формою навчання.

Розробник: Бойко-Бузиль Юлія Юріївна, професор кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Професор кафедри практичної психології

_____ Ю.Ю. Бойко-Бузиль

Схвалено науково-методичною радою Інституту кримінально-виконавчої служби

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Голова науково-методичної ради _____ Н. С. Калашник

1. Програма навчальної дисципліни

Предмет навчальної дисципліни «Психодіагностика» – система знань щодо вивчення засобів розпізнання і вимірювання індивідуально-психологічних особливостей людини.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології, психофізіологія, вступ до спеціальності, історія психології.

Забезпечувані дисципліни: основи психологічного консультування, основи психотерапії, диференціальна психологія, юридична психологія, психологія девіантної поведінки, профорієнтація та профвідбір.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психодіагностика» є формування системи знань про методологію психодіагностики; закладення теоретичного підґрунтя професійного використання психометричних підходів; навчання самостійного проведення психодіагностичних обстежень за допомогою методик сучасної психодіагностики, інтерпретування отриманих емпіричних даних з урахуванням знань з інших навчальних дисциплін. Засвоєні теоретичні знання та здобуті практичні вміння сприятимуть формуванню у здобувачів професійно значущих якостей психолога.

Завданнями вивчення дисципліни «Психодіагностика» є:

- отримати уявлення про основні поняття та методи психодіагностики;
- сформувати вміння та навички використання психодіагностичних методик;
- оволодіти сучасними методами діагностики особистості.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри практичної психології які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою k_ppp@ukr.net.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади психодіагностики

Тема 1. Загальні засади психодіагностики як науки та дисципліни

Історія зародження та становлення психодіагностики як науки. Розвиток психодіагностики у XIX-XX ст. Актуальні проблеми та перспективи розвитку психодіагностики. Психодіагностика як теоретична дисципліна та практична діяльність. Предмет та завдання психодіагностики. Психодіагностичне дослідження та обстеження. Галузі застосування знань з психодіагностики. Сутність основних ознак і категорій психодіагностики. Психологічний діагноз. Психодіагностичний процес. Психодіагностична ситуація. Рівні діагностичних висновків.

Тема 2. Психометричні основи психодіагностики

Психометрія (психометрика). Загальна і диференційна психометрія. Проблема вимірювання у психодіагностиці. Валідність. Надійність. Вірогідність (достовірність), стандартизованість та норми показників

психодіагностичного інструментарію. Репрезентативність вибірки стандартизації. Поняття «метод». Типи та класифікації психодіагностичних методів. Поняття «методика». Одновимірні та двовимірні класифікації психодіагностичних методик.

Розділ 2. Психодіагностичні підходи

Тема 1. Об'єктивний підхід у психодіагностиці

Об'єктивний підхід у психодіагностиці. Тести здібностей. Тести інтелекту. Діагностика пізнавальних здібностей. Психодіагностика когнітивних стилів. Тести креативності (творчих здібностей). Тести спеціальних здібностей. Тести досягнень. Критеріально-орієнтовані тести.

Тема 2. Суб'єктивний підхід у психодіагностиці

Суб'єктивний підхід у психодіагностиці. Особистісні опитувальники. Особистісний профіль. Об'єктивна структура даних. Опитувальними рис особистості. Опитувальники темпераменту. Типологічні опитувальники. Опитувальники мотивів. Опитувальники інтересів. Опитувальники цінностей. Опитувальники установок (атитюдів). Опитувальники станів. Особистісні опитувальники в діагностиці міжособистісних відносин. Проблеми достовірності та надійності даних особистісних опитувальників (психометричний парадокс, проблема соціальної бажаності відповідей, проблема питань досліджуваними та мінливості їхньої відповіді). Методики суб'єктивного шкалювання та самооцінювання. Психосемантика. Суб'єктивна структура даних. Семантичний простір. Шкальні техніки. Техніки сортування, ранжування, парного порівняння. Репертуарні решітки.

Тема 3. Проективний підхід у психодіагностиці

Проективний підхід у психодіагностиці. Проективні методики. Поняття про проекцію та її види. Проективна гіпотеза. Теоретичні обґрунтування проективного підходу до діагностики особистості. Класифікація проективних методик та їхня загальна характеристика.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань Соціальні та поведінкові науки 05	Нормативна	
	Спеціальність Психологія 053		
Кількість розділів – 2	Спеціалізація	Рік підготовки:	
		3-й	
Семестр			
Загальна кількість годин – 90		6-й	

Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Ступінь вищої освіти: Бакалавр	Лекції	
		16 год.	
		Семінарські	
		16 год.	
		Практичні	
		18 год.	
		Самостійна робота	
		40 год.	
Вид контролю:			
екзамен			

3. Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	п	сем	с.р.		л	п	сем	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади психодіагностики										
Тема 1. Загальні засади психодіагностики як науки та дисципліни	14	2	2	2	8					
Тема 2. Психометричні основи психодіагностики	18	4	4	2	8					
Разом за розділом 1	32	6	6	4	16					
Розділ 2. Психодіагностичні підходи										
Тема 1. Об'єктивний підхід у психодіагностиці	20	4	4	4	8					
Тема 2. Суб'єктивний підхід у психодіагностиці	20	4	4	4	8					
Тема 3. Проективний підхід у психодіагностиці	18	2	4	4	8					
Разом за розділом 2	58	10	12	12	24					
Екзамен										
Усього годин	90	16	18	16	40					

4. Плани семінарських та практичних занять

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади психодіагностики

Тема 1. Загальні засади психодіагностики як науки та дисципліни

Питання до семінарського заняття

1. Історія становлення психодіагностики, сучасний стан і перспективи розвитку
2. Психодіагностика як наука і дисципліна, її структура
3. Метод і методика (типології та класифікації)

Завдання до практичного заняття

1. Підготувати біографічну довідку про відомих персоналій в психодіагностиці

Тема 2. Психометричні основи психодіагностики

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та призначення психометрики

2. Міри у процесі шкалювання. Характеристика шкал
3. Надійність, вірогідність та стандартизація діагностичної методики

Завдання до практичного заняття

1. Перевірити змістову валідність тесту. Створити паралельну форму тесту

Завдання до практичного заняття

1. Набути навичок оцінки психометричних вимог до вимірювального діагностичного інструментарію

Розділ 2. Психодіагностичні підходи

Тема 1. Об'єктивний підхід у психодіагностиці

Питання до семінарського заняття

1. Тести інтелекту
2. Діагностика пізнавальних здібностей
3. Психодіагностика когнітивних стилів

Питання до семінарського заняття

1. Тести креативності (творчих здібностей)
2. Тести спеціальних здібностей
3. Тести досягнень

Завдання до практичного заняття

1. Здійснити вимірювання різних сторін інтелекту за допомогою тесту структури інтелекту Р.Амтхауера та побудувати «профіль інтелекту». (Елисеєв О.П. Практикум по психологии личности. – СПб.: Питер, 2008. – 512 с.)
2. Перевірити важкість завдань тесту інтелекту та набути навичок конструювання тесту інтелекту

Завдання до практичного заняття

1. Провести тест віддалених асоціацій С. Медніка (Дружинин В.Н. Психология общин способностей. – СПб.: Питер, 2002. – 386 с.)
2. Продіагностувати сенсорну координацію за допомогою візуально-моторного гештальт-тесту (Носс И.Н. Введение в технологию психодиагностики. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003)

Тема 2. Суб'єктивний підхід у психодіагностиці

Питання до семінарського заняття

1. Опитувальники рис особистості та типологічні опитувальники
2. Опитувальники мотивів, інтересів, цінностей
3. Опитувальники установок (атитюдів) та станів

Питання до семінарського заняття

1. Особистісні опитувальники в діагностиці міжособистісних відносин
2. Проблеми достовірності та надійності даних особистісних опитувальників
3. Методики суб'єктивного шкалювання та самооцінювання

Завдання до практичного заняття

1. Провести діагностику рис особистості за допомогою Фрайбурзького особистісного опитувальника (Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / В. Д. Балин, В. К. Гайда, В. К. Гербачевский и др. Под общ. Ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. – Питер, 2006. – 560 с.)
2. Продіагностувати типологічні особистісні риси за допомогою скороченого

варіанту Мінісотського багатопрофільного особистісного опитувальника (Собчик Л.Н. Стандартизированный многофакторный метод исследования личности СМИЛ (ММПИ) Практическое руководство. – М.: Речь, 2007. – 224 с.)

Завдання до практичного заняття

1. Дослідити комплекс факторів ставлення до себе за допомогою опитувальника самовідношення (Елисеєв О. П. Практикум по психологии личности. – СПб.: Питер, 2008. – 512 с.)
2. Набути навичок конструювання особистісного опитувальника

Тема 3. Проективний підхід у психодіагностиці

Питання до семінарського заняття

1. Теоретичні концепції проективної психології
2. Проекція: поняття та види
3. Теоретичні обґрунтування проективного підходу до діагностики особистості

Питання до семінарського заняття

1. Класифікація проективних методик
2. Основні види проективних методик та їх характеристика
3. Переваги та недоліки використання проективних методик

Завдання до практичного заняття

1. Проаналізувати психодіагностичні можливості ТАТ (Леонтьев А.Н. Тематической апперцепции тест. – М.: Смысл, 200. – 250 с.)
2. Провести «Тест руки» та проаналізувати можливості в психологічній діагностиці (Диагностика агрессивности: Тест руки Вагнера: Учеб. Пособие. Сост. Т.В.Сенько. – Мн.: Д-р КАРА, 1996. – 320 с.)

Завдання до практичного заняття

1. Набути навичок проведення та інтерпретації тесту вибору корьору Люшера (Собчик Л. Н. МНЦ – метод цветовых выборов. Практическое руководство. – СПб.: Речь, 2001. – 112 с.)
2. Провести тест Вартегга та проаналізувати отримані результати (Вартегг Э., Калинин В. К. Рисуночный тест Вартегга. – М.: Смысл, 2006. – 262 с.)

5. Завдання для самостійної роботи

Теми реферативних та інформаційних повідомлень:

1. Особливості становлення психодіагностики на Заході, в СРСР та Україні
2. Тести в Інтернет: нові перспективи та проблеми
3. Актуальні проблеми вікової психодіагностики
4. Особливості сучасної психодіагностики та її можливості
5. Сфери застосування методів психодіагностики
6. Вимоги до рівня кваліфікації психолога-діагноста
7. Методологічні проблеми використання математико-статистичних методів у психодіагностиці
8. Значення психодіагностики у зміні уявлень про інтелект
9. Принципи конструювання багатфакторних особистісних опитувальників
10. Використання проективних методик під час роботи із досліджуваними різних вікових категорій.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні робота передбачає роботу підготовку наукових досліджень.

Тематика:

1. Зв'язок основних показників інтелекту в невербальних тестах
2. Дискримінативність завдань в батареях тестів інтелекту
3. Зв'язок інтелектуальної лабільності з результатами методик оцінки логічності мислення
4. Зв'язок індивідуальних особливостей пам'яті з навчальною успішністю
5. Індивідуальні особливості уваги та методики її дослідження
6. Можливості тестів креативності у передбаченні творчих досягнень особистості
7. Методики дослідження моторних здібностей у осіб різних вікових категорій
8. Порівняльний аналіз показників між опитувальниками рис особистості
9. Зв'язок типу вищої нервової діяльності з індивідуально-типологічними властивостями в опитувальниках темпераменту
10. Ретестова надійність на прикладі типологічних опитувальників особистості
11. Зв'язок рівня домагань з основними показниками опитувальників соціальної мотивації
12. Порівняльна характеристика пізнавальної мотивації студентів стаціонарної та заочної форми навчання
13. Особливості професійної мотивації працівників органів внутрішніх справ
14. Опитувальники інтересів в профорієнтаційній консультації психолога
15. Взаємозв'язок показників опитувальників цінностей з сенсожиттєвими орієнтаціями особистості
16. Особливості використання опитувальників настанов в діагностиці осіб різних вікових категорій
17. Внутрішня узгодженість завдань в методиках діагностики тривожності особистості
18. Індивідуально-психологічні особливості агресивності особистості
19. Гендерні відмінності параметрів емпатійності особистості
20. Зв'язок стилів поведінки в конфліктних ситуаціях з показниками опитувальників конфліктності особистості
21. Вікові та гендерні особливості емоційності особистості
22. Особистісні опитувальники в діагностиці міжособистісних відносин
23. Інтерпретативні проєктивні методики в дослідженні особистості
24. Експресивні проєктивні методики в дослідженні особистості
25. Імпресивні проєктивні методики в дослідженні особистості
26. Адитивні проєктивні методики в дослідженні особистості
27. Можливості методик дослідження внутрішньо-сімейних відносин
28. Співвідношення психологічної готовності до шлюбу з гендерною ідентичністю
29. Психологічна готовність дитини до школи
30. Особливості діагностики схильності до суїцидальної поведінки

7. Методи навчання та контролю

Словесні методи, інноваційні методи, наочні методи, практичні методи.
Поточний, проміжний та підсумковий контроль.

8. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Психодіагностика як наука
2. Психодіагностика як теоретична дисципліна та практична діяльність
3. Предмет та завдання психодіагностики
4. Галузі застосування знань з психодіагностики
5. Сутність основних ознак і категорій психодіагностики
6. Історія зародження та розвитку психодіагностики
7. Комп'ютеризація психодіагностики
8. Суб'єкт і об'єкт психодіагностики
9. Психодіагностичне дослідження та обстеження
10. Психологічний діагноз
11. Психодіагностичний процес
12. Психодіагностична ситуація
13. Рівні діагностичних висновків
14. Психометрія (психометрика)
15. Проблема вимірювання у психодіагностиці
16. Шкалювання у психодіагностиці
17. Технологія і вимоги до конструювання діагностичного інструментарію
18. Етапи конструювання діагностичного інструментарію
19. Адаптація діагностичного інструментарію
20. Психометричні вимоги до вимірювального інструментарію
21. Надійність та її види
22. Коефіцієнт надійності
23. Валідність та її види
24. Особливості визначення та перевірки валідності
25. Вірогідність (достовірність)
26. Стандартизованість психодіагностичного інструментарію
27. Норми показників психодіагностичного інструментарію
28. Репрезентативність вибірки стандартизації
29. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях
30. Застосування непараметричної та параметричної статистик при обробці емпіричних даних
31. Поняття «метод»
32. Типологія психодіагностичних методів за С. Л. Рубінштейном
33. Типологія психодіагностичних методів за Б. Г. Ананьєвим
34. Типологія психодіагностичних методів за В. М. Дружиніним
35. Типи та класифікації психодіагностичних методів
36. Загальна характеристика методів психодіагностики
37. Формалізовані та малоформалізовані методи
38. Тести: переваги та недоліки
39. Метод зрізів

40. Біографічний метод
41. Метод аналізу продуктів діяльності
42. Контент-аналіз
43. Експеримент та його різновиди
44. Обсерваційні методи (спостереження, самоспостереження)
45. Вербально-комунікативні методи (бесіда, різновиди опитування)
46. Метод соціометрії
47. Метод експертних оцінок
48. Поняття «методика»
49. Одновимірні класифікації психодіагностичних методик
50. Двовимірна класифікація психодіагностичних методик за О. Г. Шмельовим
51. Об'єктивний підхід у психодіагностиці
52. Тести здібностей
53. Тести інтелекту
54. Діагностика пізнавальних здібностей
55. Психодіагностика когнітивних стилів
56. Тести креативності (творчих здібностей)
57. Тести спеціальних здібностей
58. Тести досягнень
59. Критеріально-орієнтовані тести (КОРТ)
60. Суб'єктивний підхід у психодіагностиці
61. Особистісні опитувальники
62. Опитувальними рис особистості
63. Опитувальники темпераменту
64. Типологічні опитувальники
65. Опитувальники мотивів
66. Опитувальники інтересів
67. Опитувальники цінностей
68. Опитувальники установок (атитюдів)
69. Опитувальники станів
70. Особистісні опитувальники в діагностиці міжособистісних відносин
71. Проблеми достовірності та надійності даних особистісних опитувальників
72. Методики суб'єктивного шкалювання та самооцінювання
73. Психосемантика
74. Шкальні техніки
75. Техніки сортування, ранжування, парного порівняння
76. Репертуарні решітки
77. Проективний підхід у психодіагностиці
78. Поняття про проекцію та її види
79. Конструктивні проективні методики
80. Конститутивні проективні методики
81. Катартичні проективні методики
82. Експресивні проективні методики
83. Інтерпретативні проективні методики
84. Рефрактивні проективні методики

85. Адитивні проєктивні методики
86. Імпресивні проєктивні методики
87. Особливості вікової психодіагностики
88. Професійні, моральні, етичні аспекти психодіагностики
89. Професійна таємниця в роботі психолога-діагноста
90. Правила розповсюдження і опублікування результатів методик

9. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	Екзамен	
Мах 60%	Мах 40%	Мах 100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

10. Рекомендована література

Основна

1. Бодалев А. А., Столин В. В. Общая психодиагностика. – СПб.: Речь, 2000. – 440 с.
2. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика: Учебник для вузов. – 2-е изд. – СПб.: Питер, Лидер. – 2010. – 378 с.
3. Галян І. М. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів. – К.: Академвидав, 2009. – 463 с.
4. Долинська Л. В., Мельничук О. Б., Ісаєвич С. І. Основи психодіагностики. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. – 56 с.
5. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Ника-Центр» – 2009. – 400 с.
6. Пасніченко А. Е. Психометричні основи психодіагностики. Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2006. – 80 с.
7. Психологическая диагностика: Учебник для вузов / Под ред. М. К. Акимовой, К. М. Гуревича. – СПб.: Питер, 2003. – 303 с.
8. Скребець В. О. Основи психодіагностики: Навчальний посібник. – К.: Слово, 2003. – 192 с.
9. Шмелев А. Г. Основы психодиагностики. Учебное пособие. – Москва, Ростов-на-Дону: «Феникс», 1996. – 544 с.

Додаткова

10. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2002. – 468 с.
11. Булах І. Є., Мруга М. Р. Створюємо якісний тест: Навчальний посібник. – К.: Майстер-клас. – 2006. – 160 с.
12. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике. – 3-е изд. – СПб: Питер. – 2008. – 685 с.
13. Венгер А. Л. Психологические рисуночные тесты. – М., 2003. – 160 с.
14. Глуханюк Н. С. Практикум по психодиагностике. – М.: МПСИ; Воронеж: МОДЕК, 2006. – 208 с.
15. Елисеев О. П. Практикум по психологии личности. – СПб.: Питер, 2013. – 514 с.
16. Еремина Т. И. Визуальная психодиагностика. – М.: Феникс, 2013. – 234 с.
17. Лемак М. В., Петрище Ю. В. Психологу для роботи: діагностичні методики. – Ужгород, Видавництво А. Гаркуші. – 2012. – 616 с.
18. Леонтьев Д. А. Тематический апперцептивный тест. – 3-е изд., стер. – М.: Смысл, 2004. – 274 с.
19. Маховер К. Проективный рисунок человека. – М.: Смысл, 2000. – 192 с.
20. Основы психологии: Практикум / Ред.-сост. Л. Д. Столярченко. – изд-е 7-е. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 704 с.
21. Практикум по дифференциальной психодиагностике профессиональной пригодности: Учеб. пос. / Под общ. ред. В. А. Бодрова. – М.: ПЕРСЭ., 2003. – 768 с.
22. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под общ. ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. – СПб: Питер, 2007. – 364 с.
23. Практична психологія та психодіагностика: посібник для лабораторних занять / Укл. О. Г. Карагодіна, О. Д. Шинкаренко. – К., 2002. – 123 с.
24. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика: методики и тесты. Учеб. пособие. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2002. – 672 с.
25. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога: Учебное пособие в 2 кн. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001. – 640 с.
26. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 490 с.
27. Червинская К. Р. Основы компьютерной психодиагностики. – СПб.: Речь, 2002. – 336 с.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://pidruchniki.com/psihologiya/>
2. http://www.koob.ru/psychodiagnostic_systems/
3. <http://psylib.ukrweb.net/books/beloo01/index.htm>
4. <http://www.alleng.ru/d/psy/psy138.htm>